12/12/2022

Στην Ελληνική Πρεσβεία στο Αμπού Ντάμπι ο Οικουμενικός Πατριάρχης

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Στο Αμπού Ντάμπι βρέθηκε ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος στο πλαίσιο του Διεθνούς Συνεδρίου “World Policy Conference – For a Reasonably Open World”. Κατά την παραμονή του στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ο Παναγιώτατος είχε σειρά επαφών.

Επίσης, **Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος** κατά την επίσκεψή του στο Αμπού Ντάμπι επισκέφθηκε την Ελληνική Πρεσβεία και ευλόγησε το δείπνο που παρετέθη προς τιμήν του στην Πρεσβευτική κατοικία.

Κατά την ομιλία του στην έναρξη του συνεδρίου, το οποίο ολοκληρώθηκε χθες με

την εισήγηση του του Υπουργού Εξωτερικών της Σαουδικής Αραβίας, **Α.Υ. Πρίγκηπος Faisal bin Farhan Al Saud,** ο Οικουμενικός Πατριάρχης προχώρησε σε νέα ηχηρή καταδίκη του πολέμου στην Ουκρανία.

Αναλυτικά η ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη:

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τους διοργανωτές αυτής της νέας έκδοσης του «Συνεδρίου Παγκόσμιας Πολιτικής – Για έναν Εύλογα Ανοιχτό Κόσμο», που μας προσκάλεσαν για άλλη μια φορά να συμμετάσχουμε σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία.

Ο πόλεμος της Ουκρανίας, που προκλήθηκε από την άδικη επίθεση της Ρωσίας τον Φεβρουάριο του 2022, αποτελεί τη χειρότερη ευρωπαϊκή γεωπολιτική και ανθρωπιστική κρίση από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Συνοδεύεται από τη θυσία μεγάλου αριθμού Ουκρανών, Ρώσων και άλλων, καθώς και την καταστροφή μιας ολόκληρης χώρας. Ήταν αναμενόμενη μια τέτοια καταστροφή;

Οι ειδικοί στις διεθνείς σχέσεις προσπαθούν να εξηγήσουν αυτή την κατάσταση αναφερόμενοι στις συνθήκες του τέλους του Ψυχρού Πολέμου. Έκανε λάθος η Δύση που εκμεταλλεύτηκε την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης για να εδραιώσει την επιρροή της στην Ανατολή; Η αλλαγή των μεγάλων ισορροπιών στην Ευρώπη έχει ξυπνήσει πάλι τους παλιούς φόβους για πιθανή περικύκλωση της Ρωσίας; Από την άλλη, πώς μπορούμε να μην λάβουμε υπόψη την επιθυμία για ανεξαρτησία των λαών που έζησαν κάτω από σοβιετική καταπίεση; Πώς να μην

απαντήσουμε με πράξεις αλληλεγγύης στην ένοχη εγκατάλειψη της Ανατολικής Ευρώπης στην κυριαρχία της Μόσχας στο όνομα του συστήματος των ζωνών επιρροής που καθιέρωσαν οι συμφωνίες της Γιάλτας;

Αυτή η συζήτηση είναι αναμφίβολα έγκυρη. Ωστόσο, το όραμα της Εκκλησίας μας βρίσκεται πέρα από αυτές τις σημερινές προοπτικές. Το όραμά της είναι περισσότερο ριζωμένο στην ιστορία γενικότερα, και στην εκκλησιαστική ιστορία ειδικότερα. Θεωρούμε ότι η πηγή των συμφορών μας είναι η συνέπεια των λαθών στην κρίση σχετικά με ζητήματα που σχετίζονται με την πίστη. Γι' αυτό ταυτιζόμαστε με τον όρο «ορθοδοξία», μια δίκαιη και ορθή πίστη.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία έπαιξε θεμελιώδη ρόλο στην ανάδυση αυτών των δύο πραγματικοτήτων, τόσο χωριστών όσο και αλληλένδετων, που είναι η Ρωσία και η Ουκρανία. Ο τόπος του δράματος βρίσκεται στη διασταύρωση ενός διπλού σταυροδρομίου, Ευρώπης και Ασίας. Καταρχάς, υπάρχει ο ισθμός μεταξύ της Βαλτικής και της Μαύρης Θάλασσας, ουσιαστικός άξονας για το εμπόριο μεταξύ της Βόρειας Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου. Κάθετα σε αυτόν τον διάδρομο, στο νότιο τμήμα της σημερινής Ουκρανίας, σχηματίζεται ένας διάδρομος ανοιχτός στην κυκλοφορία των λαών, από τον οποίο έχουν περάσει αρκετοί διαδοχικοί εισβολείς. Η εμπορική λειτουργία επέτρεψε τη δόμηση των δυνάμεων και το άνοιγμα στον πολιτισμό και στον έξω κόσμο. Τα κύματα των εισβολών και η απληστία των γύρω δυνάμεων, από την άλλη πλευρά, συχνά αναιρούν τις πολιτικές δομές και έχουν υποβάλει τους πληθυσμούς σε τεράστια δεινά. Αυτή η διαλεκτική μεταξύ κατασκευής και καταστροφής, είναι που εξηγεί την εμφάνιση της ουκρανικής ταυτότητας.

Ο πολιτικός χάρτης του χώρου της σημερινής Ουκρανίας άλλαξε μορφή πολλές φορές στο πέρασμα των αιώνων, από του Ρως του Κιέβου τον 9ο αιώνα έως την Αικατερίνη Β' τον 18ο αιώνα, όταν το μεγαλύτερο μέρος της Ουκρανίας βρέθηκε ενσωματωμένο στη Ρωσική Αυτοκρατορία. Κατά τη διάρκεια των αιώνων, οι πληθυσμοί της Ουκρανίας έχουν υποστεί αλλεπάλληλες ξένες κυριαρχίες: ρωσικές, πολωνικές, μογγολικές, λιθουανικές, αυστριακές. Ο 20ός αιώνας ήταν ιδιαίτερα σκληρός για τους Ουκρανούς. Άντεξαν τον μεγάλο λιμό της εποχής του Στάλιν, το Χολοντόμορ, και βρέθηκαν στη μέση της ένοπλης αντιπαράθεσης μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και της Ναζιστικής Γερμανίας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αυτή η ιστορία εξηγεί την επιθυμία να διαφοροποιηθεί από το ρωσικό σύνολο και να συνδεθεί με την Ευρώπη και τις αξίες της. Αυτές οι συνθήκες καθιστούν επίσης δυνατή την κατανόηση της σημασίας της θρησκείας, ενός στοιχείου που είναι και θεμελιώδες και απελευθερωτικό της ουκρανικής συνείδησης. Από την Κωνσταντινούπολη, το Οικουμενικό Πατριαρχείο εισήγαγε τον Χριστιανισμό και τον Βυζαντινό πολιτισμό ήδη από τον 9ο αιώνα στους λαούς αυτής της περιοχής. Έπαιξε θεμελιώδη ρόλο στην οργάνωση των θρησκευτικών κοινοτήτων που

σχηματίστηκαν γύρω από τη Μητρόπολη Κιέβου και στη συνέχεια γύρω από το Πατριαρχείο της Μόσχας.

Ωστόσο, τα δόγματά του σχετικά με τους κανόνες οργάνωσης και εκκλησιαστικής λειτουργίας, που κληρονομήθηκαν από τη μακρόχρονη ιστορία του Χριστιανισμού και που αντικατοπτρίζουν όλη τη διοικητική και φιλοσοφική σοφία του κόσμου της Ανατολικής Μεσογείου, δεν ήταν πάντα σεβαστές από τη Μόσχα. Η αυτοκρατορική εξουσία ήθελε να υποτάξει την εκκλησία στη θέλησή της στην προσπάθειά της να εργαλειοποιήσει το θρησκευτικό αίσθημα για τους πολιτικούς και στρατιωτικούς της σκοπούς. Έτσι, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453, η Μόσχα φιλοδοξούσε να αντικαταστήσει το Οικουμενικό Πατριαρχείο, διακηρύσσοντας ότι η Μόσχα εκπροσωπούσε «την τρίτη Ρώμη». Αυτή η μακροχρόνια πολιτική της Μόσχας αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα διχασμού του Ορθόδοξου κόσμου.

Από τον 19ο αιώνα η εργαλειοποίηση της θρησκείας από τη Μόσχα, συνδέθηκε με τις καινοτόμες ιδέες του γερμανικού εθνικισμού. Εμπνευσμένη από τον πανγερμανισμό, η νέα ιδεολογία του πανσλαβισμού, οργάνου της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής, απέκτησε θρησκευτικό συστατικό. Αυτή είναι η ιδέα, ότι οι εκκλησίες πρέπει να οργανωθούν σύμφωνα με την αρχή της εθνότητας, κεντρικός δείκτης της οποίας θα ήταν η γλώσσα. Αυτή είναι η προσέγγιση που το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως κατήγγειλε το 1872 ως αίρεση (την αίρεση του εθνοφυλετισμού, μια μορφή εκκλησιαστικού ρατσισμού). Είναι σε κατάφωρη αντίθεση με την οικουμενικότητα του ευαγγελικού μηνύματος, καθώς και με την αρχή της εδαφικής διακυβέρνησης που ορίζει την οργάνωση της εκκλησίας μας.

Αυτή η αίρεση, ωστόσο, ήταν χρήσιμη για τους στόχους της Μόσχας, καθώς απομάκρυνε τους σλαβόφωνους πιστούς από την επιρροή του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Στόχος αυτής της στρατηγικής ήταν η δημιουργία, εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και αργότερα με τη μορφή ανεξάρτητου κράτους, μιας ξεχωριστής πολιτικής δύναμης, στην υπηρεσία της ρωσικής πορείας προς τις θερμές θάλασσες. Είναι υπεύθυνη για τα μίσος μεταξύ των Βαλκανίων χριστιανών που οδήγησαν στους Βαλκανικούς πολέμους και τις φρικαλεότητες των αρχών του 20ου αιώνα.

Κατά τη διάρκεια της Σοβιετικής Ένωσης, η θρησκεία ήταν περιθωριοποιημένη και καταπιεσμένη. Η κομμουνιστική ιδεολογία είχε καταλάβει το έδαφος που αποδόθηκε στην θρησκεία που εκμεταλλευόταν η Τσαρική Αυτοκρατορία. Μετά την πτώση του, η πίστη χρησιμοποιήθηκε και πάλι για ιδεολογικούς σκοπούς. Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία τάχθηκε στο πλευρό του καθεστώτος του Προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, ειδικά μετά την εκλογή του Μακαριωτάτου Πατριάρχη Κύριλλου το 2009. Συμμετέχει ενεργά στην προώθηση της ιδεολογίας του Ruskii Mir, του

ρωσικού κόσμου, σύμφωνα με την οποία γλώσσα και θρησκεία καθιστούν δυνατό τον καθορισμό ενός συνεκτικού συνόλου που θα περιλαμβάνει τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Λευκορωσία καθώς και τα άλλα εδάφη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της διασποράς. Η Μόσχα (τόσο η πολιτική όσο και η θρησκευτική εξουσία) θα αποτελούσε το κέντρο αυτού του κόσμου, αποστολή του οποίου θα ήταν να καταπολεμήσει τις παρακμιακές αξίες της Δύσης. Αυτή η ιδεολογία αποτελεί όργανο νομιμοποίησης του ρωσικού επεκτατισμού και τη βάση της ευρασιατικής στρατηγικής του. Η σύνδεση με το παρελθόν του εθνοφυλετισμού και το παρόν του ρωσικού κόσμου είναι προφανής. Η πίστη γίνεται έτσι η ραχοκοκαλιά της ιδεολογίας του καθεστώτος του Πούτιν.

Η αυτοκεφαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας, που παραχωρήθηκε το 2019 από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, έχει επιδεινώσει τις σχέσεις με τη Ρωσική Εκκλησία. Εδώ βρίσκουμε εντάσεις, ήδη εκφρασμένες από την απόφαση του Πατριαρχείου Μόσχας να μην συμμετάσχει στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη το 2016.

Η εισβολή στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου έκανε την πόλωση πυρετώδη. Η διφορούμενη στάση του Πατριάρχη Κύριλλου για τον πόλεμο και η υποστήριξη των πολιτικών του Προέδρου Πούτιν έχουν προκαλέσει έντονη κριτική στον Ορθόδοξο κόσμο και όχι μόνο. Την αποδοκιμασία τους εξέφρασαν και οι Ορθόδοξοι της Ουκρανίας που είχαν επιλέξει να παραμείνουν υπό την κηδεμονία της Ρωσικής Εκκλησίας.

Έτσι βαθαίνει και διευρύνεται ο διχασμός του Ορθόδοξου κόσμου. Μερικές Εκκλησίες συμφωνούν με το Οικουμενικό Πατριαρχείο· άλλες, των οποίων οι χώρες εξαρτώνται υπερβολικά από τη Ρωσία, υποστηρίζουν τυφλά το Πατριαρχείο Μόσχας. άλλοι πάλι προτιμούν να τηρούν μια συνένοχη σιωπή. Εν τω μεταξύ, η Ρωσική Εκκλησία χρησιμοποιεί τα μέσα του κράτους για να εδραιώσει την επιρροή της στο κανονικό έδαφος άλλων Εκκλησιών, παρά τους άκρως στοιχειώδεις κανόνες της εκκλησιαστικής οργάνωσης της Ορθοδοξίας. Οι παρεμβάσεις της στην Αφρική παρουσιάζονται ως τιμωρητικές ενέργειες κατά του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας για την αναγνώριση της αυτοκεφαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας. Είναι προφανές ότι σε αυτές τις συνθήκες ο ειρηνοποιητικός ρόλος της Εκκλησίας γίνεται πολύ δύσκολος.

Τι σημαίνει αυτό για συζητήσεις πέρα από τους εκκλησιαστικούς κύκλους; Δείχνει για άλλη μια φορά τον αυξανόμενο ρόλο του θρησκευτικού παράγοντα σε μεγάλα παγκόσμια ζητήματα. Οι ιδεολογίες εξασθενούν η μία μετά την άλλη. Το τέλος του κομμουνισμού άφησε ένα μεγάλο κενό σε ένα ολόκληρο μέρος του κόσμου που ζούσε υπό την κυριαρχία του και σε άλλους πληθυσμούς που είχαν επενδύσει τις ελπίδες τους σε αυτό. Η κρίση της παγκοσμιοποίησης και του φιλελευθερισμού δημιουργεί επίσης βαθιές απογοητεύσεις και επικίνδυνες δυσαρέσκειες. Σε αυτό το

τοπίο των υλιστικών ιδεολογιών που καταρρέουν, το πνευματικό επιστρέφει δυναμικά. Ωστόσο, αυτή η επιστροφή μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο, εάν δεν εκφραστεί σύμφωνα με προσεγγίσεις που ενσωματώνουν τη σοφία των θρησκευτικών παραδόσεων που αντλούνται από την κληρονομιά των μεγάλων πολιτισμών του παρελθόντος.

Τα λάθη στη διάκριση, οι αιρέσεις, δεν είναι ασήμαντα φαινόμενα που ενδιαφέρουν μόνο λίγους κληρικούς και λίγους μελετητές. Αντίθετα, έχουν πολύ σοβαρές συνέπειες για την πνευματική ζωή. και για την υλική ζωή. Η πηγή των προβλημάτων είναι η εργαλειοποίηση της θρησκείας από ηθοποιούς που συχνά δεν έχουν πραγματική πίστη.

Οι Ρώσοι Ορθόδοξοι αποτελούν μεγάλο πλούτο για την Ορθοδοξία και για ολόκληρο τον κόσμο. Η Ρωσική Ορθοδοξία πρόσφερε τεράστια πνευματική, πνευματική και καλλιτεχνική προσφορά. Ήταν δυστυχώς θύμα παρέμβασης από τη ρωσική πολιτική εξουσία. Η σοβιετική καταπίεση προκάλεσε τον όλεθρο, στερώντας ολόκληρες γενιές από τις ευλογίες της πίστης και της σοφίας της Εκκλησίας. Το νέο-αυτοκρατορικό καθεστώς, στην ανάγκη του να ισχυροποιηθεί, βασίστηκε σε αυτό που του φαινόταν πολύτιμο πολιτικό κεφάλαιο: το ανανεωμένο θρησκευτικό συναίσθημα του ρωσικού λαού. Δυστυχώς, μπόρεσε να οδηγήσει μέρος του Ορθόδοξου κλήρου σε αυτόν τον δρόμο. Κυρίως, υιοθέτησε και ενίσχυσε τις αιρετικές προσεγγίσεις του τσαρικού καθεστώτος σε ένα πλαίσιο κακής γνώσης των εκκλησιαστικών κανόνων, εν μέρει λόγω της πνευματικής σήψης της σοβιετικής περιόδου.

Οι συνέπειες είναι πολύ σοβαρές. Ο εθνο-θρησκευτικός φανατισμός που έχει ενσταλαχτεί στη ρωσική νεολαία πνίγει τις προοπτικές για ειρήνη και συμφιλίωση. Ο Ορθόδοξος κόσμος είναι διχασμένος και αυτός ο κατακερματισμός προβάλλεται σε φτωχές χώρες, των οποίων οι άνθρωποι ήλπιζαν να βρουν ανακούφιση στην πίστη. Πάνω από όλα, βλάπτει τη Ρωσική Εκκλησία, αφού αργά ή γρήγορα οι άνθρωποι θα συνειδητοποιήσουν τις υπερβολές μιας Εκκλησίας που υπόκειται σε στόχους που δεν έχουν καμία σχέση με την αρχική της αποστολή.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι,

Οι ειδικοί στις διεθνείς σχέσεις μερικές φορές τείνουν να αγνοούν ή να περιθωριοποιούν τον ρόλο και τη σημασία του θρησκευτικού παράγοντα, αυθεντικού ή χειραγωγούμενου. Έχουμε, ωστόσο, εισέλθει σε μια περίοδο, κατά την οποία αυτός ο παράγοντας γίνεται όλο και πιο σημαντικός. Οι θεολόγοι και άλλοι ειδικοί σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη λειτουργία των Εκκλησιών πρέπει αναμφίβολα να ανοιχτούν σε άλλες προοπτικές και να αναπτύξουν διάλογο με άλλους επιστημονικούς κλάδους. Είναι επίσης σημαντικό οι ειδικοί στις κοινωνικές επιστήμες, τις πολιτικές επιστήμες και τις διεθνείς σχέσεις να

ξεπεράσουν έναν ορισμένο δισταγμό να εμβαθύνουν στα θρησκευτικά ζητήματα. Η κατανόηση ενός νέου κόσμου που σχηματίζεται μπροστά στα μάτια μας δεν μπορεί να αγνοήσει το θρησκευτικό γεγονός.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Διαβάστε επίσης:

Οι συναντήσεις του Οικουμενικού Πατριάρχη στο Άμπου Ντάμπι (ΦΩΤΟ)

Οικουμενικός Πατριάρχης από το Άμπου Ντάμπι: Η καταδίκη του πολέμου, η εργαλειοποίηση της θρησκείας και οι σχέσεις με την Εκκλησία της Ρωσίας